

El poder de la comunitat de regants

El passat dia 20 va tindre lloc la presentació d'un llibre, escrit pels historiadors Salvador Rovira i Hilari Muñoz i editat per la Comunitat de Regants, amb motiu del centenari de la inauguració del canal de l'esquerra. Al cap d'un segle, la Comunitat, representant dels propietaris agrícoles que reguen del canal, continua sent una de les institucions amb més poder social i econòmic a la comarca. El dia 4, però, les comunitats van posar el seu poder en contra del interès general del territori.

Josep Bayarri Raga

El 5 de maig de 1912, el rei Alfons XIII va inaugurar el canal de reg de l'esquerra de l'Ebre. Era el final d'una llarga història, iniciada setanta anys abans en constituir-se la Sociedad de Desague de los Prados de La Aldea el 1844, per dessecar, sanejar i transformar la zona d'aiguamolls situada entre l'ermita de la Mare de Déu de l'Aldea i el port del Fangar. La normativa establia que, si hom sanejava terrenys improductius i insalubres, podia adquirir-ne la propietat amb uns tràmits. Aquest va ser l'objectiu de la nova societat. Val a dir, però, que, fa dos segles, el Delta estava gairebé deshabitada i era un lloc inhòspit i desconegut per a la gent de la ciutat. Mig segle després, la iniciativa va fer-se extensiva a tot l'hemidelta esquerre en crear-se la Comunitat de Regants-Sindicat Agrícola de l'Ebre, que promougué la construcció

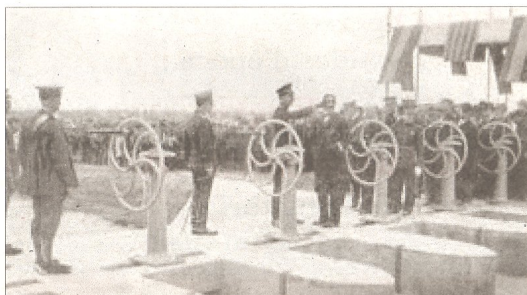
del canal, les obres i l'explotació del qual foren encarregades a la Reial Companyia de Canalització i Regs de l'Ebre, creada el 1852, en origen, per fer navegable l'Ebre entre Saragossa i el port dels Alfacs.

Des d'aleshores, la Comunitat de Regants ha estat un referent en l'activitat del territori i, en especial, del delta esquerre de l'Ebre, com la seua homònima, la Comunitat General del Canal de la Dreta, ho ha sigut per a l'hemidelta sud. Durant molts anys, a falta d'altres institucions, la Comunitat representava els interessos de la gent del Delta, en tant que, majoritàriament, eren regants del canal, principalment de propietats molt reduïdes quant a la seua extensió. Aquesta representació, però, estava mediatitzada per les normes dels estatuts fundacionals, que atorgaven un vot cada 20 jornals de terra, la qual cosa vol dir que, si es posava d'acord la dotzena de grans terratinents, que era l'habi-

tual, aquests podien prendre les decisions que volguessin.

La inauguració del canal va estar envoltada de gran solemnitat. El rei va romandre tot un dia entre l'Aldea, Tortosa i Tivenys, on es va servir el dinar a l'edifici de l'antic molí dels González, per baix del qual passa el canal amb un dels nombrosos túnels que es van haver de fer per superar la difícil orografia del terreny. El més important de tots és el que travessa el nucli urbà de Tortosa, entre Remolins i la raval de la Llet. Evidinsar-se, amb llanternes, en el túnel de Tortosa per una estreta i lliscant passarel·la era una de les aventures dels adolescents dels anys cinquanta, fins que, a causa d'una desgràcia, es van construir sòlides tanques per evitar-ho.

La Comunitat de Regants del canal de l'Esquerra i, en menor grau, la de la dreta, amb seu a Amposta, ha estat present en les grans decisions i les enceses polèmiques relacionades amb

Els esdeveniments relacionats amb els regs del Delta i els canals han sigut importants en la història del territori. A la foto, la inauguració del canal de l'esquerra.

les aigües del riu. La Comunitat va fer-se càrrec de la propietat i total explotació del canal des del 1967, quan ja tenia el dret de concessió de cabals, la qual cosa li atorga un gran poder econòmic. La seua actitud sobre les aigües del riu ha estat, sovint, ambigua. Malgrat que va ser l'ànima en l'oposició al gran transvasament de l'Ebre cap a Barcelona, que es volia fer l'any 1974, després va ser la que va impulsar més decididament el minitransvasament a Tarragona del 1981 i donà suport al Pla Hidrològic del 2001.

Ara, el Consell de l'Aigua de la

Conca ha aprovat, inicialment, el Pla Hidrològic de la conca de l'Ebre. Les dos comunitats de regants del Delta l'han votat favorablement i s'han arreglerat amb els regants aragonesos i les tesis defensades pel PP, obcecats en disposar d'aigua per cultivar terres improductives; i s'han situat en contra de la posició de les altres institucions de les Terres de l'Ebre i de la Generalitat, defensores del cabal ecològic per mantindre viu el Delta. Com el 2001, els regants se situen a favor del poder central i de la dreta econòmica, i en contra del territori. Aleshores, van fracassar. ■